

Särgava proti Estonsku, rozsudek ze dne 16. 11. 2021 - Nedostatečný právní základ v kontextu namítaného porušení práva na soukromý život v souvislosti se zajištěním zařízení a vyhotovením kopií dat z nosičů advokáta

Stěžovatel: Särgava

Žalovaný stát: Estonsko

Číslo stížnosti: 698/19

Datum: 16.11.2021

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: předvídatelnost zákona, procesní záruky, soukromý život

Český právní řád: čl. 10 odst. 2, čl. 12 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod
§ 21 zákona č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii
§ 78 a násl., § 82 a násl., § 85b zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

**VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č.
4/2022**

Särgava proti Estonsku, rozsudek ze dne 16. 11. 2021

Autorský komentář:

Rozsudek ve věci Särgava proti Estonsku je dalším příspěvkem do judikatury Evropského soudu pro lidská práva, který se zabývá advokátním tajemstvím v kontextu práva na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 8 Úmluvy. Vzhledem ke specifické roli advokátů v demokratické společnosti poskytuje Úmluva právě z pohledu zmíněného ustanovení vyšší míru ochrany korespondence mezi advokáty a jejich klienty (srov. rozsudek ze dne 6. 12. 2012, Michaud proti Francii, č. 12323/11, bod 118).

Uvedené téma je nepochybně aktuální, a to i s ohledem na již dokončenou osnovu nového trestního řádu, která obsahuje (mimo jiné) velmi detailní úpravu prohlídky obydlí a jiných prostor, v nichž je

vykonávána advokacie.

V rámci projednávané věci obsahovaly informace vykopírované ze zajištěných nosičů advokáta jednak jeho soukromá data a jednak údaje v souvislosti s jeho profesním působením, které mezi sebou nebyly rozlišeny. Vnitrostátní orgány pro filtraci obsahu následně použily klíčová slova, přičemž takový postup nebyl vnitrostátním právem předpokládán a nedoprovázely ho dostatečné záruky. V daném rozhodnutí Soud nedospěl k závěru, zda k porušení advokátního tajemství za skutkových okolností věci skutečně došlo, nebo nikoliv. Zabýval se primárně kvalitativními nároky kladenými na právní základ coby nutné podmínky pro Úmluvou aprobovaný zásah do předmětného práva. Dospěl přitom k závěru, že již samotný nedostatek procesních záruk vedl k porušení stěžovatelových práv. Nutno podotknout (jak si ostatně v disentním stanovisku povšimli soudci Ravarani, Seibert-Fohr a Zünd), že Soud se příliš nezabýval tím, že k problematické selekci dat přispěl samotný stěžovatel, neboť dostatečně nedbal povinnosti odděleně držet nosiče dat týkající se poskytování právních služeb, jež mu plynula přímo z vnitrostátního právního řádu.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelem v předmětné věci je advokát a partner v advokátní kanceláři. Podle tvrzení vlády současně působil jako podnikatel, přičemž byl členem řídicích orgánů či akcionářem v řadě společností. V návaznosti na podezření z praní špinavých peněz bylo v říjnu 2006 zahájeno vyšetřování uvedených společností, přičemž stěžovatel byl mimo jiné podezřelý z účasti na činnosti organizované zločinecké skupiny.

V uvedené souvislosti byl na žádost státního zástupce vydán příkaz k domovní prohlídce a prohlídce vozidel stěžovatele. Státní zástupce připustil, že kromě informací relevantních pro trestní řízení by stěžovatel mohl disponovat i informacemi, které se týkají jeho profesní činnosti advokáta, a které by tak pro trestní řízení nebyly relevantní. Soudce pro přípravné řízení povolil prohlídku v rozsahu požadovaném státním zástupcem doložkou k žádosti státního zástupce. V dané věci to znamenalo, že nebylo vyhotoveno samostatné soudní rozhodnutí, ale povolení soudce bylo zařazeno v dedikované části v rámci listiny vytvořené programem pro digitální podepisování dokumentů. Stěžovateli byl zajištěn notebook a z jeho vozidla i mobilní telefon. Policií byl celý obsah mobilního telefonu a pevného disku jeho notebooku vykopírován na externí pevný disk, načež byla zařízení stěžovateli vrácena. O jednotlivých úkonech byly vyhotoveny protokoly. Domovní prohlídce byla přítomna manželka stěžovatele a jím určený advokát. Prohledána byla též advokátní kancelář stěžovatele, a to za jeho přítomnosti, policejní orgán nicméně nic nezajistil.

Stěžovatel se později obrátil na policejní orgán s tím, že mobilní telefon a notebook patřily jeho advokátní kanceláři a byly využívány k poskytování právních služeb. Žádal, aby uvedená zařízení neprověřoval, nepoužil z nich vykopírované materiály jako důkaz v trestním řízení a aby vymazal všechna data, která mohla být zkopírována. Stěžovateli nebylo vyhověno, přičemž policejní orgán kromě dalšího uvedl, že údaje z notebooku a mobilního telefonu budou přezkoumány na základně klíčových slov a ostatní soubory bez důkazní hodnoty nebudou zpřístupněny. Stěžovatel využil dostupné opravné prostředky, nebyl však úspěšný.

RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA A PRAXE

I. RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA

A. Trestní řád

(...)

31. Ustanovení § 91 estonského trestního řádu se zabývá prohlídkami. V § 91 odst. 1 je uvedeno, že cílem prohlídky je mimo jiné nalezení předmětu, který má být zajištěn nebo použit jako věcný důkaz, dokumentu nebo věci či osoby potřebné pro objasnění trestného činu. Prohlídka může být provedena, pokud existuje důvodné podezření, že se předmět nachází na místě prohlídky.

Ustanovení § 91 odst. 2 uvádí, že není-li v trestním řádu stanoveno jinak, lze prohlídku provést na žádost státního zastupitelství, na základě příkazu vydaného soudcem pro přípravné řízení nebo na základě soudního příkazu (eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel). Oba příkazy mohou mít podobu doložky k žádosti předložené státním zástupcem.

Ustanovení § 91 odst. 3 odkazuje na výčet trestných činů, u nichž může vydat příkaz k prohlídce státního zastupitelství. To se nevztahuje na prohlídky prováděné v prostorách advokátní kanceláře (advokaadibüroo).

V § 91 odst. 4 je stanoveno, že v příkazu k prohlídce (läbiotsimismäärus) musí být uveden předmět a zdůvodnění prohlídky a místo, kde má být prohlídka provedena.

Podle § 91 odst. 8 musí být prohlídka advokátní kanceláře (advokaadibüroo) provedena za přítomnosti advokáta (advokaat), jehož prostory jsou prohledávány. Nemůže-li být advokát při prohlídce přítomen, musí být prohlídka provedena za přítomnosti jiného advokáta, který poskytuje právní služby prostřednictvím též advokátní kanceláře, nebo není-li to možné, za přítomnosti jiného advokáta.

(...)

B. Zákon o advokacii

(...)

38. Ustanovení § 43 odst. 3 stanovuje, že nosiče dat týkající se poskytování právních služeb advokátem jsou nedotknutelné.

39. V § 43 odst. 5 je stanoveno, že advokáta nelze zadržet, prohledat nebo vzít do vazby na základě okolností vyplývajících z jeho profesní činnosti, ledaže tak nařídí okresní nebo oblastní soud. Rovněž nelze provést prohlídku advokátní kanceláře, v níž advokát poskytuje právní služby, na podkladě okolností vyplývajících z jeho profesní činnosti.

Komentované vydání Etického kodexu estonské advokátní komory v souvislosti s uvedeným ustanovením upřesňuje, že advokáta obecně nelze zadržet, prohledat ani vzít do vazby. Předmětná opatření mohou být přípustná ze závažných důvodů veřejného zájmu, například pokud se advokát sám podílel na trestném činu. Pokud takové důvody existují, musí být potvrzeny soudem a zadržení, prohlídka nebo vzetí do vazby tedy může povolit pouze soud.

V komentovaném vydání kodexu ... se rovněž uvádí, že provádění prohlídek na jiných místech než v advokátní kanceláři (např. v domě advokáta nebo v autě) může vyvolat potíže z pohledu trestního práva procesního. Na jedné straně § 43 odst. 5 zákona o advokacii uvádí, že by měly být povoleny soudcem, na druhé straně však § 91 trestního řádu žádný takový požadavek nestanovuje. S ohledem na přednost profesních záruk plynoucích z advokátní činnosti autoři navrhují, že taková prohlídka by v každém případě měla být povolena soudcem. Stejně tak prohlídky obydlí nebo automobilů advokátů by měly probíhat za přítomnosti dotyčného advokáta nebo jiného advokáta.

(...)

41. Podle § 44 odst. 1 bodu 4 musí advokát uchovávat nosiče dat, které se týkají poskytování právních služeb, odděleně od ostatních nosičů dat, které má k dispozici.

C. Etický kodex estonské advokátní komory

42. Ustanovení § 5 odst. 4 etického kodexu stanovuje, že advokát je povinen zajistit, aby žádná třetí osoba neměla přístup k dokumentům, korespondenci nebo jiným informacím jeho klienta, ani k dokumentům, které advokát vypracoval v průběhu poskytování služeb klientovi.

43. Komentované vydání etického kodexu ... poskytuje další výklad k § 5 odst. 4, přičemž poukazuje na to, že povinnost zachovávat mlčenlivost o všech dokumentech a nosičích dat, které se týkají poskytování právních služeb, odpovídá povinnosti stanovené v § 44 odst. 1 bodu 4 zákona o advokacii. Uvedenou zásadu je třeba dodržovat i v případě, že jsou údaje klientů v elektronické podobě. To znamená, že materiály týkající se případů klientů musí být odlišeny a odděleny od ostatních spisů. Advokát musí být schopen prokázat, že spisy klientů jsou na samostatném serveru. Na virtuálním serveru se odlišení odvíjí od jasně označených katalogových struktur.

II. RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ JUDIKATURA

46. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2005, sp. zn. 3-3-1-30-05, se zabýval setkáním mezi advokátem a klientem ve výkonu trestu. Věc je relevantní vzhledem k výkladu, který Nejvyšší soud podal k § 43 odst. 5 zákona o advokacii. Nejvyšší soud uvedl, že § 43 odst. 5 zákona o advokacii nelze vykládat tak, že by prohlídka advokáta za okolností týkajících se jeho profesní činnosti byla bez výjimky ve všech případech nezákonná, pokud by k ní nebyl vydán příkaz okresního nebo oblastního soudu. Vězeňská správa musí být schopna předcházet trestné činnosti nebo bojovat proti ní, existuje-li důvodné podezření, že advokát vstupující do věznice nebo vystupující z ní páchá trestný čin nebo že setkání advokáta s vězněm bylo využito ke spáchání trestného činu. V daném případě byla prohlídka advokáta shledána nezákonnou, neboť žádné takové informace (podezření z trestného činu) neexistovaly.

47. V rozsudku ze dne 17. 5. 2010, sp. zn. 1-08-15079, se odvolací soud v Tallinnu zabýval přípustností elektronické korespondence mezi obviněným (nikoli advokátem) a advokátní kanceláří jakožto důkazu. Předmětná korespondence byla získána při prohlídce jednoho z automobilů obviněného a serveru používaného určitou společností. ... Soud konstatoval, že v situaci, kdy mezi advokátem a klientem existoval smluvní vztah a došlo k poskytování právních služeb a za stavu, kdy klient z vlastní vůle nesdělil třetím osobám informace týkající se poskytování právních služeb, se ochrana důvěrnosti vztahovala i na elektronickou korespondenci mezi advokátem a klientem nalezenou na nosičích dat, které byly zajištěny při prohlídce. Soud dále souhlasil s tím, že mlčenlivost může být prolomena v situaci, kdy se advokát přímo podílí na páchání trestné činnosti. V dané věci tomu tak nebylo a napadená korespondence nebyla jako důkaz připuštěna.

(...)

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. NAMÍTANÉ PORUŠENÍ ČL. 8 ÚMLUVY

51. S odkazem na advokátní tajemství a nedotknutelnost nosičů dat, která se týkají poskytování právních služeb, stěžovatel namítal, že zajištěním jeho notebooku a mobilního telefonu a jejich následnou prohlídkou došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 8 Úmluvy. Čl. 8 Úmluvy zní následovně:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

(...)

B. K věci samé

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Úvodní poznámky

84. Soud vychází z argumentace stěžovatele, ... jehož námitky směřovaly spíše proti zajištění jeho notebooku a mobilního telefonu. S ohledem na obsah stížnosti ... se Soud domnívá, že stížnost stěžovatele se vztahuje i na přezkoumání uvedených nosičů dat po jejich zajištění policií ...

(b) Existence zásahu

85. V rozsahu, v němž stěžovatel namítá zajištění jeho nosičů dat a jejich následné přezkoumání, Soud konstatuje, že tyto kroky představují zásah do práva na respektování jeho korespondence. Na tomto závěru nic nemění ani okolnost, že se stěžovatel nebo jeho právní zástupce nedovolávali advokátního tajemství ihned během prohlídky (argumentace vlády v bodě 79). Soud navíc poznamenává, že okolnost, že stěžovatel je právníkem z povolání, byla státnímu zastupitelství dobře známa. Státní zastupitelství v žádosti o provedení domovní prohlídky a prohlídky vozidel stěžovatele vskutku uvedlo, že prohlídka může přinést informace, které se týkají profesní činnosti stěžovatele jako advokáta (bod 9).

(c) Existence právního základu a procesních záruk ve vnitrostátním právu

86. Pokud jde o otázku, zda bylo opatření v souladu se zákonem, judikatura Soudu stanovuje, že opatření musí mít určitý základ ve vnitrostátním právu, přičemž pojem „zákon“ je chápán spíše v materiálním než formálním smyslu. V oblasti, na kterou se vztahuje obecné právo, je „zákonem“ platný právní akt tak, jak jej vykládají příslušné soudy. Vnitrostátní právo musí být dále slučitelné s principy právního státu, musí být přístupné dotčené osobě a daná osoba musí být schopna předvídat důsledky, které pro ni z vnitrostátního práva plynou (viz rozsudek velkého senátu ze dne 25. 5. 2021, Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království, č. 58170/13, 62322/14, 24960/15, bod 332; rozsudek ze dne 17. 5. 2018, Wolland proti Norsku, č. 39731/12, bod 62; rozsudek ze dne 5. 7. 2012, Golovan proti Ukrajině, č. 41716/06, bod 56).

87. Vnitrostátní právo musí v kontextu prohlídek a zajištění poskytovat jednotlivci určitou ochranu před svévolnými zásahy do práv plynoucích z čl. 8. Musí být tedy dostatečně jasné, aby občanům přiměřeně naznačilo, za jakých okolností a podmínek jsou orgány veřejné moci oprávněny přistoupit k jakýmkoli uvedeným opatřením (viz Golovan, cit. výše, bod 57).

88. Nadto, pokud jde o ochranu důvěrnosti výměny informací mezi advokáty a jejich klienty, Soud již uznal důležitost konkrétních procesních záruk (viz rozsudek ze dne 17. 12. 2020, Saber proti Norsku, č. 459/18, bod 51; rozsudek ze dne 27. 4. 2017, Sommer proti Německu, č. 73607/13, bod 56; rozsudek ze dne 21. 1. 2021, Kadura a Smaliy proti Ukrajině, č. 42753/14 a 43860/14, body 144-145).

89. Úmluva nezakazuje ukládat advokátům určité povinnosti, které se mohou týkat i vztahů mezi nimi a jejich klienty. Tak je tomu zejména v případě, kdy jsou zjištěny věrohodné důkazy o účasti advokáta na trestném činu nebo v souvislosti se snahou o potírání určitých praktik. ... je však nezbytné stanovit přísný rámec pro zmíněná opatření, neboť advokáti zaujímají zásadní postavení ve výkonu spravedlnosti a na základě své role prostředníka mezi stranami sporu a soudy mohou být označeni za ochránce zákona (viz rozsudek ze dne 24. 7. 2008, André a ostatní proti Francii, č. 18603/03, bod 42).

90. Vrátime-li se k projednávané věci, Soud uznává, že zásah měl obecný právní základ ve vnitrostátním právu, konkrétně v § 91 trestního řádu.

91. Soud dále posoudí kvalitativní stránku právních předpisů, které se v rámci projednávané věci ve vztahu ke stěžovateli uplatňují. Bude se přitom zabývat nejprve otázkou, zda je vnitrostátní právo dostatečně jasné, pokud jde o (ne)možnost dovolávat se advokátní mlčenlivosti za okolností, kdy je advokát sám podezřelý z účasti na trestném činu. Za druhé Soud posoudí, zda vnitrostátní právo poskytuje nezbytné procesní záruky pro ochranu důvěrnosti komunikace mezi advokáty a jejich klienty.

92. Co se týče první otázky ... Soud konstatuje, že klíčovým argumentem stěžovatele je, že podle § 43 odst. 3 zákona o advokacii jsou všechny nosiče dat advokátů týkající se poskytování právních služeb nedotknutelné v celém rozsahu a tato nedotknutelnost je absolutní. Vláda nicméně tvrdila, že pravidlo nedotknutelnosti se neuplatní, pokud je advokát sám podezřelý z trestného činu nebo pokud se příslušné údaje netýkají poskytování právních služeb. Rovněž uvedla, že na tuto nedotknutelnost v jejím absolutním smyslu se nelze odvolávat, pokud advokát řádně nevyčlenil informace, na které se vztahuje advokátní tajemství, od jiných materiálů, na které se toto tajemství nevztahuje.

93. Soud poznamenává, že ze znění § 43 odst. 3 zákona o advokacii plyne, že přiznává nedotknutelnost nosičům dat pouze v rozsahu, v jakém souvisejí s poskytováním právních služeb. Otázkou možných procesních záruk za okolností, kdy zajištěné nosiče dat obsahují podklady, na které se vztahuje advokátní tajemství a informace nesouvisející s poskytováním právních služeb, se Soud bude zabývat níže (body 98-100 a 105-107).

94. Soud též poznamenává, že navzdory zdánlivě bezvýhradnému znění pravidla nedotknutelnosti stanoveného v § 43 odst. 3 zákona o advokacii se vláda na podporu svého tvrzení, že nedotknutelnost datových nosičů advokáta není absolutní, odkázala na další relevantní ustanovení vnitrostátního práva a vnitrostátní judikaturu (body 39-42 a 47-48). Soud si je vědom, že výklad a aplikace vnitrostátního práva přísluší především vnitrostátním soudům. Proto připouští, že vnitrostátní právo poskytuje určitou oporu pro závěr, že pravidlo nedotknutelnosti stanovené v § 43 odst. 3 zákona o advokacii musí ustoupit v případě, že je advokát sám podezřelý z trestného činu. Podle názoru Soudu však zůstávají pochybnosti o tom, zda lze říci, že vnitrostátní právo - v jeho současné podobě - splňuje požadavky jasnosti a předvídatelnosti tak, jak to vyžaduje jeho judikatura.

95. Soud nicméně nepovažuje za nutné zaujmout v této věci konečné stanovisko, neboť se z níže uvedených důvodů domnívá, že vnitrostátní právo v každém případě neposkytuje dostatečné procesní záruky, které by zabránily svévolným nebo nepřiměřeným zásahům do advokátní mlčenlivosti.

96. Pokud jde o hledisko procesních záruk, Soud konstatuje, že podle vnitrostátního práva existují určité záruky týkající se prohlídek a zajištění obecně, jakož i v souvislosti s prohlídkou advokátních prostor. Podle vnitrostátního práva lze totiž prohlídku provést, pokud existuje důvodné podezření, že se předmět nachází v prostorách, které mají být prohledány. Kromě toho musí příkaz k prohlídce obecně specifikovat předmět, místo a důvody prohlídky (bod 31). V případě, že je prohlídka

prováděna v advokátní kanceláři, musí být povolena příkazem soudce pro přípravné řízení nebo soudním příkazem a prohlídka musí být provedena za přítomnosti advokáta, jehož prostory jsou prohledávány, nebo jiného advokáta (bod 31).

97. Soud však konstatuje, že z trestního řádu neplyne požadavek na přítomnost dotyčného advokáta (nebo jiného advokáta) v případě, že prostory, které mají být prohledány, nejsou advokátní kanceláři, ale obydlím nebo vozidlem advokáta, ani se nezdá, že by za takových okolností stanovoval požadavek na povolení soudem. Přesto se jeví, že takové požadavky mohou vyplývat z § 43 odst. 5 zákona o advokacii (srov. body 31 a 39). Rovněž se zdá, že vnitrostátní právo ponechává na soudci, aby rozhodl, zda prohlídku povolí formou plně odůvodněného příkazu nebo doložkou. Přestože je povolení ve formě doložky logicky stručnější, nezdá se, že by volba takové formy technicky znemožňovala nebo bránila vnitrostátnímu soudci přidat vlastní důvody nebo podmínky do výrokové části rozhodnutí o povolení prohlídky.

98. Navzdory výše uvedeným zárukám je zásadní obavou Soudu nedostatek praktického rámce pro ochranu advokátní mlčenlivosti v případech, jako je posuzovaná věc. Vycházíme-li z předpokladu, že podle vnitrostátního práva se advokátní tajemství neuplatní v rozsahu, v jakém je advokát sám podezřelý a/nebo jednal z jiné pozice než z pozice advokáta, je klíčovou otázkou, jak se privilegovaný materiál odliší a oddělí od materiálu, u něhož se nelze dovolávat důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem. Soud konstatuje, že to ve vnitrostátním řízení nebylo zjištěno a že z připomínek vlády zjevně neplyne, zda podle vnitrostátního práva přestává advokátní mlčenlivost zcela platit ve vztahu k advokátovi, který je podezřelým v trestní věci nebo který vykonává i jinou činnost než poskytování právních služeb a/nebo řádně neodděluje různé privilegované a nepriviligované materiály.

99. Zatímco otázka třídění a oddělování privilegovaných a nepriviligovaných souborů je nepochybně důležitá v souvislosti s materiály v hmotné podobě, ještě důležitější se stává v situaci, kdy je privilegovaný obsah součástí větších balíků digitálně ukládaných dat. V takové situaci, i když je dotyčný advokát nebo jeho zástupce přítomen na místě prohlídky, může být během této prohlídky obtížné rychle rozlišit, na které elektronické soubory přesně se vztahuje advokátní tajemství a na které nikoli.

100. Otázka, jak provést dostatečně cílené třídění, je stejně tak relevantní za okolností, kdy se podle vnitrostátního práva nebo praxe takové třídění neprovádí na místě prohlídky, ale nosiče dat jsou místo toho zajištěny celé a/nebo je pořízena zrcadlová kopie jejich obsahu. V tomto ohledu je Soud připraven přijmout argument vlády, že zhotovení zrcadlové kopie lze považovat za procesní záruku proti případné manipulaci s obsahem těchto datových nosičů (viz Wolland proti Norsku, cit. výše, bod 76, srov. rozsudek ze dne 22. 5. 2008, Iliya Stefanov proti Bulharsku, č. 65755/01, bod 42 a rozsudek ze dne 9. 4. 2009, Kolesnichenko proti Rusku, č.19856/04, bod 43).

101. Soud zdůrazňuje, že povinnost advokáta plynoucí z vnitrostátního práva (body 41– 43 výše) oddělovat nosiče dat používané při poskytování právních služeb a povinnost používat jasně označené katalogové struktury pro soubory týkající se klientů – pokud by byla řádně dodržována – by k provádění třídění významně přispěla.

102. Soud upozorňuje na skutečnost, že kromě záruk řešících zajištění nosičů dat a/nebo kopírování jejich obsahu či třídění digitálně uložených dat je rovněž důležité zabránit neoprávněnému a nezaznamenanému přístupu k nosičům dat a/nebo zpracování dat od okamžiku jejich zajištění až do jejich vrácení nebo řádného zničení.

103. Pokud se vrátíme k okolnostem projednávané věci, Soud konstatuje, že vnitrostátní právo zřejmě neobsahuje žádný zvláštní postup nebo záruky, které by se zabývaly prohledáním

elektronických nosičů dat a zabránily by ohrožení komunikace, na kterou se vztahuje advokátní tajemství. Soud se domnívá, že tento nedostatek praktického procesního mechanismu a záruk se v menší či větší míře odráží i ve způsobu, jakým byla v projednávané věci povolena prohlídka a jak bylo provedeno následné kopírování zajištěných nosičů dat a přezkoumán jejich obsah.

104. V případě stěžovatele příkaz k prohlídce vydaný soudcem pro přípravné řízení neobsahoval žádnou zmínku o zabezpečení případného privilegovaného materiálu chráněného profesním tajemství (srov. rozsudek ze dne 4. 2. 2020, Kruglov a ostatní proti Rusku, č. 11264/04 a 15 dalších, body 128-129; Iliya Stefanov proti Bulharsku, cit. výše, bod 41 a rozsudek ze dne 7. 6. 2007, Smirnov proti Rusku, č. 71362/01, bod 46). Tak tomu bylo i přesto, že žádost státního zástupce o vydání příkazu k domovní prohlídce výslovně obsahovala odkaz na možnost, že by stěžovatel mohl mít k dispozici informace související s jeho profesní činností advokáta, které by však nebyly relevantní pro probíhající trestní řízení (bod 9).

105. Ačkoliv byl stěžovatel později ujištěn, že prohlídka obsahu jeho notebooku a mobilního telefonu bude provedena na základě klíčových slov (a taková prohlídka byla skutečně provedena), nezdá se, že by daná povinnost jasně plynula z vnitrostátních právních předpisů. S prohlídkou na základě klíčových slov proto nepočítal ani státní zástupce v žádosti o povolení prohlídky a nezmínil ji ani soudce z přípravného řízení v příkazech k prohlídce (srov. rozsudek ze dne 3. 9. 2015, Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL a ostatní proti Portugalsku, č. 27013/10).

106. Spíše se zdá, že rozhodnutí o tom, zda provést vyhledávání podle klíčových slov (nebo zda použít jinou metodu třídění), jakož i výběr relevantních klíčových slov byl ponechán zcela na vyšetřovacích orgánech. Na tomto místě Soud podotýká, že některá klíčová slova použitá pro účely vyhledávání (jako například „fiskální rok“ nebo „úvěrová linka“) měla zvláště široký rozsah. Soud již výše konstatoval, že vnitrostátní úprava nepřiznávala stěžovateli žádné právo být přítomen při prohledávání založeném na klíčových slovech (viz bod 68).

107. V každém případě zůstává z vnitrostátního práva nejasné, jak by se řešily případné spory mezi vyšetřovacími orgány a dotčeným advokátem ohledně klíčových slov, která mají být použita, nebo jiných metod filtrování elektronického obsahu. Nezdá se totiž, že by vnitrostátní právo obsahovalo nějaká zvláštní pravidla o postupu v případě, že advokát nebo jeho zástupce vznesl námitky proti zajištění nebo prohledávání obsahu s odkazem na advokátní mlčenlivost (srov. rozsudek ze dne 3. 7. 2012, Robathin proti Rakousku, č. 30457/06, bod 50; rozsudek ze dne 16. 10. 2008, Wieser a Bicos proti Rakousku, č. 74336/01, body 60 a 62; André proti Francii, cit. výše, bod 44). Soud poznamenává, že vnitrostátní právo stanoví možnost podání odvolání proti vyšetřovacím úkonům. Z vnitrostátního práva však zřejmě nevyplývá, že by materiály, u nichž je zpochybněna použitelnost advokátní mlčenlivosti, nebyly vyšetřovacím orgánům zpřístupněny dříve, než by měly vnitrostátní soudy možnost provést konkrétní a podrobnou analýzu věci a - v případě potřeby - nařídit vrácení nebo zničení zajištěných nosičů dat a/nebo jejich zkopírovaného obsahu (srov. rozsudek ze dne 3. 12. 2019, Kırdök a ostatní proti Turecku, č. 14704/12, bod 51; rozsudek ze dne 2. 4. 2015, Vinci Construction a GTM Génie Civil et Services proti Francii, č. 63629/10 a 60567/10, bod 79).

108. V návaznosti na nedostatečný právní rámec Soud konstatuje, že praktický význam záruky v podobě přítomnosti dotčeného advokáta nebo jiného advokáta při prohlídce nebo dokonce při samotném zkoumání zkopírovaného obsahu z nosičů dat je omezený.

109. Ačkoli vnitrostátní právní předpisy neobsahovaly vhodné procesní záruky v zájmu ochrany údajů, na které se vztahuje advokátní tajemství, nemá Soud žádný podklad pro závěr, zda v projednávané věci byla či nebyla skutečně ohrožena důvěrnost komunikace mezi advokátem a jeho klientem. Podle názoru Soudu však již nedostatek procesních záruk týkajících se právě ochrany advokátní mlčenlivosti nenaplňuje požadavky vyplývající z kritéria podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy, a tedy,

že zásah musí být v souladu se zákonem (viz Saber proti Norsku, cit. výše, bod 57). Vzhledem k vyvození tohoto závěru není nezbytné, aby Soud přezkoumával splnění dalších požadavků dotčeného ustanovení.

110. V návaznosti na výše uvedené tudíž Soud shledal, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou většinou hlasů;
2. *rozhoduje* čtyřmi hlasy proti třem, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy;
3. jednomyslně *rozhoduje*, že není nezbytné přiznat spravedlivé zadostiučinění

(...).

(Zpracovali JUDr. Petr Škvain, Ph.D., a Mgr. Lívia Ivánková)